

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Kjer vzhaja solnce

Medtem, ko evropski državniki Evropo pomirjajo oziroma skušajo pomiriti na nešteti konferencah, pa Japonci nemoteni »pomirjujejo« Mandžurijo.

Sicer je ta dežela od nekdaj klasična dežela roparjev, ki so nedosežni mojstri v tej stroki in ki ugrabljenega človeka nikoli ne vrnejo za menj ko za par tisoč ameriških dolarjev. Sedaj pa so ti elementi udinjani znanemu kitajskemu generalu Ma, ki jih je organiziral v gverilsko vojno proti Japoncem. V odprti bitki Japonci seveda vstanejo, toda ti se razkrope in zopet zberó ter prizadevajo Japoncem, ki jim v pragozdove, močvare in džunglo ne morejo slediti ter so vsak čas izpostavljeni nenadnim napadom v hrbet, ogromne težave. Naj si kdo predstavi, kaj se pravi zasesti deželo, veliko ko Francija, z redkimi prometnimi zvezami, divjo in mestoma še neodkrito kakor centralna Afrika! Pacifikacija severne Mandžurije bo torej gotovo delo, ki bo Japonce prisililo, da vzdružijo zasedbeno armado v Mandžuriji najmanj še leto dni, če ne več.

Medtem so se diplomatski odnošaji med Japonci in Rusijo začela zelo izboljšati. To je pripisati spretni politiki novega šefa japonskega kabineta, bivšega korejskega guvernerja, admirala Saito, ki mu je uspelo, da nekoliko ukroti japonske nacionaliste. To je tem lažje, ker finančna in gospodarska kriza na Japonskem silno narašča in spričo tega militaristom ni težko dopovedati, da mora država varčevati, namesto da se spušča v kakšne pustolovščine. Admiral Saito se tudi dobro zaveda, da se morejo japonski nameni v Mandžuriji uresničiti le, če Japonska ostane v dobrih odnošajih z vsemi velesilami. Velik minus za Japonsko je, da na Francoskem ne vlada več Tardieu, ki je japonski militarizem očitno podpiral. Herriot je te dni povabil k sebi tako ruskega kakor japonskega veleposlanika in ju oba nagovarjal, naj svojima vlada- ma svetujeta miren sporazum glede Mandžurije. Ruska vlada, ki itak ne želi vojne, je k temu tem bolj pripravljena, ker se je japonska diplomacija začela v zadnjem času pogajati s Poljsko za slučaj kakšnega konflikta z Rusijo. Ker novemu šefu francoske vlade Herriotu, ki se odkrito trudi za okrepitev svetovnega miru in bi rad spravil pod streho tudi pakt o nenapadanju med Francijo, Rusijo in Poljsko, kaj takega nikakor ne gre v račun, je opomnil Japonsko, naj v tem pogledu ne gre predaleč, ker bi sicer izgubila simpatije Francije, ki slej ko prej smatra Japonsko za svojo prijateljico. Seveda pa je moral Herriot tudi pritiskniti na Rusijo, ker se na drugi strani ne sme zameriti Japoncem, ki imajo ogromen vpliv na vzhodu, kjer ima Francija zelo košljivo točko v svojih indokitajskih kolonijah, koder že davno ni vse v redu.

Prišlo je že tako daleč, da je te dni v Tokiu zborovala pod predsedstvom princa Kanina, ki je šef japonskega generalnega štaba, »Liga za zblizanje med Japonsko in Rusijo«. Kdo bi si to mislil! Na tem zborovanju je sovjetski poslanik v Tokiu, tovariš Trojanovski, ki je še pred par meseci smatral vojno med obema državama za neizogibno, izjavil, da ima Rusija največji interes na ohranitvi miru na Daljnem vzhodu in princ Kanin je odgovoril, da se politični cilji Rusije popolnoma skladajo z mirovno politiko japonskega cesarstva. Sam Bog ve, kaj to pomeni? In kaj pomeni to, da rusko železniško uradništvo počasi zapušča Harbin in odnaša s seboj v Rusijo najboljše železniški material »Chinese Eastern Railwaya«?

Poslabšali so se pa zato odnošaji med Japonci in Anglijo. Razume se, da je spor zaradi denarja, ker idealnih motivov v zunanji politiki ne pozna ne belo ne rumeno pleme. Stvar pa je tale: Carine se v Mandžuriji pobirajo v pristanišču Dajren, ki je sicer pod japonsko upravo, carine pa se vseeno pobirajo od kitajskega generalnega carskega inspektorja, kakor to določa pogodba Japonske s Kitajem. Ta pogodba pa se zelo tiče tako Velike Britanije kakor tudi drugih evropskih velesil in Amerike, ker mandžurske carine tvorijo znaten del kitajskih carinskih dohodkov sploh, od katerih ne živi samo vlada v Nankingu, ampak imajo od njih svoj delež tudi velesile, katerim je del teh carin zastavljen za odplačilo ogromnih kitajskih dolgov. Razumljivo pa je, da sedaj mandžurske carine smatra kot sebi pripadajoče tako zvana neodvisna mandžurska vlada v Čančunu, ki rabi veliko denarja. Če bi Japonska mandžursko vlado (ki je itak samo igrača v njenih rokah) tudi formalno priznala, bi se Japonska na ta enostaven način iznebila obveznosti, ki sledijo iz njene pogodbe o mandžurskih carinah s Kitajsko, in carine bi pobiral »mandžurski« generalni inspektor. Proti tej nameri, ki jo sedaj premišljujejo v Tokiu, pa

Poziv v dvanajsti uri

Pretrsljiv govor MacDonalda v Lausanni

Lausanne, 16. junija. Ž. Davi ob 10 se je pričela reparacijska konferenca. Prvi seji so prisostvovali delegatje 18 držav, in sicer Nemčije, Avstrije, Britanije, Belgije, Madjarske, Bolgarije, Jugoslavije, Češkoslovaške, Grčije, Poljske, Portugalske, Rumunske in britski dominijoni.

Sejo je otvoril predstavnik Švice Motta, ki je želel konferenci uspeh pri svojem delu. Nato je Herriot predlagal za predsednika konference britanskega ministrskega predsednika MacDonalda, predstavnika one države, ki je dala iniciativo za sklicanje te konference.

Ko je Macdonald zasedel svoje mesto, je takoj naglasil, da so se države sestale v najtežji gospodarski krizi, kakršne svet še ne pomni v mirnem času, vsled česar so obrnjene v Lausanne oči vsega sveta, kajti od nje pričakujejo, da odstrani velikansko nezadovoljstvo, ki se vedno stopnjuje. Po podatkih Zveze narodov je trgovina skoraj popolnoma zaspala in bliža se svetovna katastrofa. Ni potrebno poudarjati, kakšni postanejo politični boji, kadar postajajo države vedno bolj siromašne. Dohodki se znižujejo, delo se ustavlja, ker so hoče na ta način preprečiti polom. Vse države so pri-

siljene reducirati državne izdatke. Nihče se ni mogel izolirati. Današnjemu nezadovoljstvu je vzrok zapuščina svetovne vojne, zaradi katerega je sklicana ta konferenca.

Nato je podal Macdonald poročilo baselskega odbora strokovnjakov decembra 1931, ki je zahtevalo ureditev celokupnega problema vojnih dolgov ter pozivalo k vztrajnemu delu, da se to vprašanje čim prej reši. To je treba sedaj rešiti in ne sme se pozabiti, da je nepotrpežljivost na svetu zelo velika. Zato je potrebno delati naglo in brez dolgih razprav. Kar se tiče principa za delo konference, ne more nihče oporekati, da se obveze ne morejo enostavno zavreči. Toda potrebno je sporazume regulirati, revidirati one obveze, ki so postale nevdružne, in zlasti to okoliščino je treba upoštevati. Konferenca je predvidela tudi razširitev dela, ker Evropa sama ne more urediti teh težkih vprašanj. Zato pozdravljajo obljubo Združenih držav, da bodo sodelovali z nami, ko se konča sedanja faza naših razgovorov, in da se priključejo k nam, da določimo tako politiko, ki bo rešila civilizacijo in prinesla blagostanje vsem državam. V Zenevi se dela na tem, da se odstra-

nijo nevarna bremena oboroževanja, ki pritiskajo katastrofalno na vse narode. Ni mogoče imeti v Lausanneu popoln uspeh, če ne bo dosežen sporazum tudi v Zenevi. Če bo naša glavna skrb na tej konferenci, da prebremo gospodarske težave, moramo delati tudi na tem, da zagotovimo dobo političnega miru in v naših pogajanjih se bomo morali baviti z vsemi temi vprašanji. Macdonald poziva konferenco, naj se ne boji svoje lastne slabosti in naj iz vseh njenih razprav pridejo koristni predlogi, ki bodo prinesli pomoč vsemu svetu.

Nato je bila javna seja zaključena, popoldne pa se je sestala komisija treh velesil ter Belgije in Portugalske, da se določi dnevni red in delo konference. Jutri bo najbrž zopet javna seja. Splošno vlada v političnih krogih prepričanje, da se bodo vsa pogajanja vodila za zaprtimi vrati, vsled česar to konferenco imenujejo tudi »konferenco velikega molka«. Mislijo, da bo konferenca trajala kakih 14 dni, ker se vsem ministrskim predstnikom, posebno pa še Macdonaldu, Herriotu in von Papenu zelo mudi domov.

Drugi dan razprave proti mariborskim častnikom-pučistom

Belgrad, 16. junija. I. Danes se je nadaljevala pred vojaškim sodiščem razprava proti častnikom mariborske garnizije, ki so obtoženi, da so pripravljali socialni prevrat v noči od 16. na 17. aprila.

Atanacković se izgovarja na alkohol in ženske

Nadaljevalo se je zasliševanje Atanackoviča ter nato majorja Djokiča in podporočnika Todoroviča. Atanacković je v nadaljevanju svoje izjave ponovno podčrtaval, kako je v Mariboru začel v velike denarne težave radi razvratnega življenja, ko se je spuščal v razne ljubavne avanture. Na ta način je začel v težke dolge, ki so ga skoroda spravili v obup. Sodnik je vprašal poročnika Atanackoviča, če so mu bila imena majorja Djokiča in ostalih 11 častnikov znana in če mu je bilo tudi znano, da pripravljajo prevratno organizacijo.

Poročnik Atanacković je na to odgovoril, da je sicer poznal vse te častnike, med njimi tudi majorja Djokiča, toda da ni točno vedel, kakšnemu namenu naj služi upor v noči od 16. na 17. aprila. Misli je, da se bo izvršil velik napad na kapitalizem, ni mu pa prišlo na misel, da bo ta upor škodoval državnemu obstoju. Sodnik ga je vprašal nadalje, če mu je bilo znano, kateri častniki naj bi prišli ene kritične noči v vojašnico. Atanacković je odgovoril, da ga to ni zanimalo. Vedel je samo to, da bo prišel v vojašnico vodja upornikov poročnik Milojković. Iz nadaljnjih izjav poročnika Atanackoviča se vidi, da se hoče braniti pred obtožbami na ta način, da meče vso krivdo na pokojnega poročnika Milojkoviča, svoje lastno sodelovanje pa olajšuje s tem, da je zakopal v velike dolge, ki so ga spravili v tako neprijeten položaj, da sploh ni več vedel, kaj dela.

Kdo je bil glavni voditelj?

Sodnik se je nadalje interesiral za nekatere podrobnosti o proglašju. V tem proglašju je namreč navedeno, da morajo biti častniki in vojniki pokorni glavnemu voditelju in absolutnemu poveljniku. Kdo je bil ta glavni voditelj? Atanacković mu odgovarja čisto v skladu s sistemom svoje obrambe:

»Do danes tega nisem nobenemu povedal, ker sem dal Milojkoviču častno besedo, da ne bom tega izdal. Toda danes pred sodnikom slovesno izjavljam, da je ta glavni vodja in absolutni poveljnik bil pokojni poročnik Milojković.«

Sodnik: »Ali so vam znani častniki, na katere se je računalo in o katerih se je večkrat izrazil pokojni Milojković, da so častniki s praznimi žepi, in če so vam še drugi častniki s praznimi žepi znani.«

Atanacković: »Razen teh častnikov sem poznal še enega, topničarskega podporočnika Miladinoviča, ki se je ravno tako iz istih razlogov, to je radi pijančevanja in razvratnega življenja sploh nahajal v težkih materialnih razmerah.«

Prisega na revolverje

Sodnik se je nato zanimal za prisego na revolverje, kajti prevratniki so se zaprignili na revolverje. Atanacković mu je odgovoril, da mu je to sicer znano in da je bil prisoten pri prisegi, vendar pa vedno misli, da nima vse to nobenega slabega namena.

Čitanje raznih protokolov

Nato so bili prečitani še nekateri akti kapetana II. razreda Naumoviča, ki je izdal vse predpriprave pučistov. Prečitan je bil tudi protokol o preiskavi v stanovanju poročnika Milojkoviča. Tedaj so našli tudi pisalni stroj, na katerem je poročnik

je energično vstala Anglija in diplomatski svet je radoveden, kako se bo ta afera poravnala.

Največji »špektakel« pa bo zopet jeseni, ko bo izročila Lyttonova komisija Društvu narodov svoje poročilo o Mandžuriji, ki ga sestavljajo gospodje sedaj v Peking, kjer uživajo gostoljubnost multimilijarderja Čanšuljana. Japonci se že sedaj zaganjajo vanje. Slabo znamenje. *Orientalis.*

Milojković pisal svoj proglaš. Prečitan je bil tudi protokol preiskave v hotelu »Merano«, ko so prišli vojaški organi ter hoteli prijeti poročnika Milojkoviča in Altarerja ter je prvi izvršil samoumor. Nato je bila prečitana tudi še izjava bolnišnice, iz katere je razvidno, da je poročnik Milojković prišel v bolnišnico še živ.

Zaslišanje majorja Djokiča — Kakšen značaj je imel nameravani puč

Nato je prišel pred sodnike major Djokič. Djokič je zavzel v svoji obrambi približno isto taktiko kot njegov predhodnik in zvrčal vso krivdo s sebe ter jo meče na pokojnega Milojkoviča. Trdovratno zatrjuje, da ni bil udeležen pri revolucionarni organizaciji, ampak da je imel samo namen, da potem, ko bi bil o zadevi popolnoma informiran, vse javi svojemu polkovnemu poveljniku. Sodnik, polkovnik Nikolič, je prečital izjavo majorja Djokiča pred preiskovalnim sodnikom. Tam je major Djokič izjavil, da je že prej slišal v kavarhah po Mariboru, in sicer od civilnih oseb, da so nekateri častniki razpoloženi proti sedanjemu družabnemu redu in priznava, da mu je že poprej pokojni Milojković izdal svoje tozadevno naziranje. Nato opisuje ono usodno noč, ko ga je Milojković vprašal: »Ali veste, kaj se pripravlja za 1. maj?«. Naka mu je major Djokič odgovoril: »Ne vem«. Milojković mu je nato natančno razložil vse priprave za puč v mariborski garniziji, mu govoril o zvezah med njim, garnizijo v Mariboru, raznimi agenti v inozemstvu in tudi to, da je za majorja Djokiča v slučaju uspeha puča rezervirano mesto šefa mariborske policije.

Sodnik prosi Djokiča, da mu odkrito izpove vse, kar mu je znanega, o obstoju te organizacije. Major Djokič nato opisuje dogodke ob priliki, ko so prišli Atanacković, Milojković in nekateri drugi častniki k njemu na dom ter so se med seboj sprli. Iz tega spora med Todorovičem in Milojkovičem se je razvila scena, da je Milojković pognal revolver in zagrozil Todoroviču, da ga bo ustrelil, če črhe ne eno besedico o nameravani puču. Sodnik je vprašal majorja Djokiča, če ni smatral za svojo dolžnost, da se natančneje interesira, zakaj naj bi Todorovič ne izdal Milojkoviča in kakšno je bilo ozadje te grožnje.

Major Djokič se v svojem odgovoru izjavi, da je sicer stavil nekatera vprašanja navzočim častnikom, toda da je moral biti oprezen, ker sicer bi se bil izdal in bi ne mogel izvršiti svoje dolžnosti, da na tajen način pride do vseh podatkov o obstoječi organizaciji, z namenom seveda, da vse to potem izda svojemu polkovnemu poveljniku.

Sodnik: »Vi ste bili večkrat s poveljnikom skupaj in nikdar niste smatrali za svojo dolžnost, da ga o tem obvestite.«

Djokič: »Hotel sem se najprej pošteno informirati.«

Sodnik: »Zakaj ste pa potem odlagali in zakaj ste celo enkrat trdili v svojem poročilu poveljniku polka, da vam ni ničesar znanega, da bi se v vašem bataljonu pojavili znaki socialno-revolucionarnega mišljenja, da si ste vedeli za obstoj ilegalne organizacije in bili v njej celo udeleženi ter vedeli za imena ostalih članov?«

Djokič se zopet izgovarja s istimi besedami, da je sicer vedel, toda da ni hotel prej izdati, dokler ne bi dobil točnih podatkov o obsegu celotne organizacije.

Sodnik: »Ako bi vi, gospod major, bili na svojem mestu, bi se na tej zatažni klopi pred nami nahajal danes še živ poročnik Milojković, poleg njega bi sedel poročnik Miladinović, ki je danes v Avstriji, in tukaj bi bili tudi Atanacković in še drugi. Milojković ne bi izvršil samoumora, Miladinović ne bi sramotno pobegnil in vseh tistih enajst častnikov, ki so radi vaše malomarnosti, oziroma, radi vaše skrivde vstopili v prevratno organizacijo, bi lahko govorili odkrito. Vi pa niste bili na svojem mestu, vi nosite odgovornost za smrt Milojkoviča in za izdajalski beg Miladinoviča ter za protidržavno delovanje, radi katerega so našli častniki danes pred sodiščem.«

Djokič: »V organizacijo nisem nikdar vstopil. Hotel sem samo zbrati potreben material od Milojkoviča in Atanackoviča o tej organizaciji. Vse

skupaj pa sem smatral samo za plod njihove bolj ne fantazije.«

Sodnik: »Če ste tako mislili, zakaj ste potem zbirali podatke o puču?«

Djokič na to vprašanje ni dal nobenega odgovora.

Sodnik: »Kaj mislite o poročniku Milojkoviču, ki se je usmrtil?«

»Patološki tip«

Djokič: »Prepričan sem, da je vso to zgodbo o prevratni organizaciji in o nameravani prevratu povedal Milojković samo zato, da bi v mojih očeh izgledal kot nekaka veličina. Ze zdavnaj sem vedel, da je Milojković navaden hohštaper in patološki tip. Tudi njegov poveljniški bataljona se je napram meni že večkrat izrazil na isti način, češ da mu dela poročnik Milojković mnogo več »preglavice« kot administracija vsega bataljona.«

Sodnik: »Kakšno vlogo ste imeli v noči od 16. na 17. aprila?«

Djokič: »Igral sem samo vlogo Milojkovičevega somišljenika, samo da bi čim več izvelkel iz njega. Zato sem se tudi tako obnašal tiste noči ob priliki znanega incidenta v mojem stanovanju. Prejel sem od Milojkoviča in drugih častnikov vse pozitivne podatke o tej organizaciji.«

Sodnik: »Gospod major, vi pravite, da »ste hoteli zbrati kolikor mogoče natančne podatke o prevratnikih samih in organizaciji, da bi potem obvestili polkovnega poveljnika. Ali se vam ni zdelo že dovolj, da so že zločinske izjave poročnika Milojkoviča dovolj resne za takšno prijavo vašemu predstavljenemu, kajti njegove izjave in proglaš so bile vendar takšne vsebine, da bi morale zadeti v srce vsakega poštenega častnika.« Djokič tudi na to vprašanje nima nobenega odgovora.

Djokič se noče udati

Sodnik je prišel nazaj na poročilo Djokiča svojemu polkovnemu poveljniku, da mu ni znano ničesar o socialno-revolucionarnem pokretu oziroma propagandi v njegovem bataljonu. Djokič (ironično): »Gospod polkovnik, isto trdim tudi še sedaj. Kot poveljnik 1. bataljona sem prišel do prepričanja, da v mojem bataljonu ni niti častnika niti podčastnika in ne vojaka, ki bi ga lahko imenovali socialnega revolucionarja. Dokaz za to je dejstvo, da se danes noben mož iz mojega bataljona ne nahaja pred vami.«

Sodnik: »Ali ste vi smatrali, da če v vašem bataljonu ni nobenega takega človeka niti takega pokreta in če ste pozitivno vedeli, da pa obstoji tak pokret v sosednjem bataljonu, da nimate nobene dolžnosti, da obvestite o tem polkovnega poveljnika?«

Djokič: »Te dolžnosti nisem imel, pač pa sem smatral za svojo dolžnost, da se najprej o teh govoricah prepričam ter zberem potrebni material, nato pa šele, da zadevo prijavim. Res je, da se je nahajal Milojkovićev proglaš v moji pisalni mizi in da mi je ta letak izročil poročnik Atanacković, ki pa je bil iz 3. bataljona in ne iz mojega. Smatral sem za potrebno, da v svojem poročilu poveljniku o tem še molčim in da najprej zberem potrebne podatke, naka bi ukrenil potrebne korake in prevzel iniciativo, da se izvrši preiskava.«

Sodnik: »Vi pravite, gospod major, da niste hoteli prijaviti pokreta za to, da bi zbrali dokaze in izvelkli od poročnika Milojkoviča še več podrobnosti o organizaciji. Zakaj ste pa potem pisali pismo polkovniku Trivuncu, naj se poročnik Milojković brzojavno premesti iz Maribora?«

Djokič govori tudi o pokretaških civilistih

Djokič: »Res sem to pisal omenjemu polkovniku, toda njemu nisem hotel o zadevi povedati ničesar iz razloga, ker bi bila v tistem trenutku vsa organizacija odkrita in bi se danes na zatažni klopi nahajali še drugi častniki in kakih 40 civilistov. Zdel pa sem, da se zadeva zakrije, ker sem mislil, da je bolje, če vsa afera ostane v manjšem krogu in če se tajno zatira.«

Sodnik sprašuje nadalje poročnika Djokiča o nekaterih podrobnostih o pismu, katerega je poslal polkovniku Trivuncu. Djokič se je nadalje moral zagovarjati zaradi nekaterih njemu neljubih vprašanj, ki mu jih je stavil sodnik, med njimi tudi kapetana Naumoviča, povelje, da naj na vsak način molči, kar jim je znanega o revolucionarni organizaciji. Djokič navaja iste argumente kakor prej, da je smatral za boljše, če vsa stvar ostane

Mož brez vesti

Dne 15. t. m. se je pred dunajskimi sodniki začela razprava proti Silvestru Matuški, ki je povzročil celo vrsto atentatov na železnice v Avstriji, Nemčiji in na Ogrskem. Lansko leto po strašni katastrofi pri madžarski postaji Bia Torbagi, pri kateri je bilo 22 ljudi mrtvih, so začeli krčevito iskati zločinca, dokler ga ni prišla dunajska policija. Sedaj se pred dunajskim sodiščem Silvester Matuška zagovarja zaradi napadov na avstrijske železnice. Pri teh atentatih ni bilo človeških žrtev. Njegovi zločini so naslednji:

Njegovi zločini

1. Na novega leta dan 1. 1931 so na zahodni železnici avstrijskih državnih železnic pri postaji Oberndorf našli, da sta dva vjaka iz tračnice odšla. Ko bi bil vlak prizvoil mimo z navadno brzino, bi se bila zgodila huda nesreča. Na licu mesta so našli nekaj odtisov človeških stopinj, 3 m dolgo kovinasto palico in nekaj ključev za odvijanje vijakov. To je bila edina sled za neznanim zločincem, kateremu se pa namera ni posrečila, ker so njegov poskus odkrili poprej, predno je prišel vlak.

2. Prav na tistem mestu se je 30. januarja 1931 ponesrečil prvi vlak, ki je ob 11 ponoči iz Dunaja odpeljal proti Pasavi. Stroj je skočil s tira in nekaj poštarnih uslužbencev pri poštarnem vozu je bilo poškodovanih. Lokomotiva je skočila s tira zato, ker je bila čez tračnice položena druga železna tračnica in na spodnji tračnici trdno pritrjena. Po srečnem slučaji je lokomotiva brzovlaka skočila s tira, ne da bi se bila prebrnila in na 400 m so vlak ustavili. Ko bi bil s tira skočil ves vlak, bi bil zdrčel 8 m globoko. Sedaj so našli za storilec več sledov. Javil se je tudi neki Dunajčan, ki je povedal, da ga je neznan mož najel, naj s svojim tovrnim avtomobilom pelje železno travervo in dva težka zavoja proti postaji Neulengbach. Policija je kmalu dobila prodajalno, kjer je bila kupljena traverva in vijaki. Kmalu je imela policija natančen opis osebe skrivnostnega in zločinskega neznanca.

3. Dne 8. avgusta 1931 ob tričetrti na deset zvečer je skočil s tira brzovlak, ki vozi iz Basla skozi Frankfurt v Berlin. Nesreča se je zgodila med postajama Jüterborg in Zinna na ostrem ovinku. Vlak se je raztrgal. Lokomotiva s poštarnim vozom in enim osebnim vozom se je ustavila na 400 m. Devet voz, sedem osebnih, jedilni in voz za prtljago, pa je padlo 10 m globoko. Tudi tukaj je napadalec, kakor tudi v prejšnjih dveh slučaji, zelo pretkana izbral za svoj napad tak kraj, da je bila nesreča čim večja. Res je bilo 109 potnikov ranjenih, hvala Bogu pa samo štirje bolj težko. To pot je zločinec položil na tir hudo razstreljivo in ga razstrelil v hipu, ko je prihajal vlak z električno napeljavo, ki je imel napeljavno v oddaljeno skrivališče, 177 m od proge. Vključ vsemu prizadevanju policija ni mogla izslediti zločinca.

4. Dne 13. septembra 1931 pa je pretresla svet vest o velikih katastrofi na ogrski železnici pri postaji Bia Torbagy. Ob pol ponoči je po veliki eksploziji zgrmel z mostu blizu postaje 25 m globoko brzovlak, ki je vozil iz Budimpešte na Dunaj. Kakor v tretjem slučaju, tako je bilo tudi v tem, da je v zadnjem trenutku ob prihodu vlaka eksploziralo neko razstreljivo in razdrlo progo. To pot so bile žrtve ogromne. Bilo je 22 mrtvih in zelo veliko ranjenih.

Lov za zločincem

Kmalu so se začele širiti najbolj divje vesti o napadalcih. Eni so dolžili anarhiste, drugi komuniste. Vse je pričakovalo, da so ti atentati signali za svetovno revolucijo. Policije treh držav so preiskovale te atentate. Zaprli so mnogo ljudi, pa samo nedolžne. Napadalec ni bil ne anarhist, ne komunist, ne revolucionar, ne norec, ampak premožen in ugleden državljani. Zgodilo pa se je, da ga je policija dobila bolj po njegovi lastni zaslugi, kakor pa po svoji. Kmalu po katastrofi pri Bia Torbagy se je na policiji javil ugledni trgovec Silvester Matuška, češ, da je tudi on bil pri nesreči lahko ranjen. Pri tem je policiji zelo ginjaivo opisoval, kaj je doživel in kako je ušel smrti. Bil je res na kraju nesreče, pa ne v vlaku. Med tem, ko je na kraju nesreče umiralo 22 njegovih žrtev in je 100 ranjenecv krvavelo iz težkih ran, ki jih je povzročil on, je Silvester Matuška, ugledni trgovec, hodil med razvalinami vlaka, čisto lahko opraskan, in tožil, da je izgubil kovčeg in denarnico. Tako je policija prvič postala pozorna na tega moža, ki ga je 7. oktobra prvič zasilila kot obdolženca.

Pokvarjenec in špekulant

Matuška je bil rojen 1. 1892 v Jugoslaviji, pa se je kmalu izselil na Ogrsko, postal pred vojsko nadporočnik pri honvedskem polku, po vojski pa je bil učitelj, trgovec, posestnik, hišni posestnik, veletrgovec s čebulo, posredovalec z zemljišči, lastnik kamnolomov itd. Živel je dvojno življenje. Na zunaj je bil častivreden meščan, ki je živel v srečnem zakonu ter mnogo potoval po svetu. Na tihem pa je bil moralna propalica, ki se je po breznicah bratil s ničvrednimi ženskami, ne da bi kdo slutil, da je ta mož čez dan ugledni in spoštovani

trgovec gospod Matuška. Zdravniki pravijo, da je fantazist in sadist. Je zelo samozavesten. Fantazija mu je pokvarjena po kriminalnih in detektivskih čitvih. To vse ga je privedlo na to pot, da danes stoji pred sodniki kot mož brez vesti. Vsako usmiljenje in sočutje do soljudi mu je tuje. Sam pravi takole:

»Jaz, Silvester Matuška sem si vse te atentate sam izmislil in sam storil. Jaz sam. Hotelo se mi je povzročiti grozo in strah smrti in bolečine. Hotel sem svetu dokazati, kako strašne so železniške katastrofe.«

Zakaj pa to? Nemški patentni urad sporoča, da se Matuška že več let trudi pridobiti evropske železniške družbe za to, da bi kupile patent njegove iznajdbe, kako preprečiti železniške nesreče! Ali je Matuška res samo za to povzročil vse te smrti in nesreče, da bi železniškim družbam prodal svoj patent? Na to vprašanje bi mogel odgovoriti le sam Matuška.



Sia švedskega prestolonaslednika se ženi. Princ Gustav Adolf se je 16. junija poročil z nemško princezino Sibilo Sachsen-Koburg-Gotha, ki je stara 24 let.

Kaj človek misli, ko pada v globino

Pravzaprav je tako vprašanje odveč, ker tisti, ki pade 10, 20, 30 m globoko, navadno ne more nikdar več odgovoriti na katerokoli vprašanje. Zgodilo pa se je te dni v Londonu, da je s strehe 80 čevljev globoko padel zidar Friderik Calvert. Padel je naravnost s strehe na tla, kjer pa je v istem času ležal velik kup mivke, kar je padee omililo in je mož obležal k sreči le z zlomljenim nogo. Njegovi delavski tovariši so bil prepričani, da je mož mrtve. Mož pa ni bil mrtve, pač pa se mu je pripetilo, da je takoj po nesreči stal pri njem londonski časnikar in ga pobaral o vtisih in mislih, ki jih je imel, ko je letel po zraku 80 čevljev globoko. Mož je takole odgovoril:

»Vedno sem slišal, da človeku tik pred smrtjo v bliskoviti naglici šine pred oči vse njegovo dosedanje življenje. To se meni pač ni primerilo. Pač pa je čudno, kaj vse sem premišljeval v tem kratkem času, ko sem padel s strehe in predno sem padel na tla. Prva moja misel je bila: »Friderik, zdaj pa je konec s teboj.« Potem je prišla misel na mojo staro mater, ki živi od mojega zasluga. Kaj bo reva počela brez mene? Končno me je začelo skrbeti, kako bo, ko bom padel na zemljo — kaj bom čutil in ali bom takoj mrtve. Zelo pa sem bil presenečen, ko se ni nič zgodilo — padel sem, začutil čez nekaj trenutkov hudo bolečino v desnem členku in ležal in živel dalje. Imel sem vsekakor veliko srečo.«



Letalec, ki ga iščejo. Nemški letalec Hans Bertram (na desni) je s svojim monterjem Klausmanom (na levi) ter s pilotom Schongerjem odletel v svojem letalu proti Avstraliji. Na otoku Timor severozahodno od Avstralije je zadnjikrat počival. Tu je ostal zadaj tudi pilot Schonger. Bertram in Klausman pa sta 17. maja odletela sama. Od tedaj dalje ju pogrešajo. Sedaj poročajo iz Avstralije, da so južno od mesta Wyndham našli Bertramovo letalo. O obeh letalcih pa pri letalu ni bilo sledu. Najnovejša poročila naznanjajo, da so v samotnih krajih precej daleč od letala sedaj našli tudi Bertramov robec in še nekaj drugih stvari, tako da je sedaj mogoče iskanje. Avstralska vlada je v ta kraj poslala posebno letalo, ki naj preišče vse te samotne pokrajine in najde pogrešana letala.



Sprava med Kitajci in Japonci v Sanghaju. Japonski poveljnik v Sanghaju, ki se s svojimi četami na povelje japonske vlade umika iz Sanghaja, se posavlja od kitajskega mestnega župana, s katerim si prisrčno stiskata roki. Kako dolgo utegne ta prisrčnost še trajati?

Lakota umorila triletno deklico

Zadnjo soboto je peljal voznik Pavel Novak iz Škale na Slovaškem ob moravski meji v gozd bolnega mladeniča, ki ni mogel niti govoriti niti se premikati. Z njim je šel tudi bolnikov strežaj. V gozdu naj bi se bolnik naučil svežega zraka. Novak pa je vzel s seboj tudi svojo 3-letno hčerko Marjetico, najmlajšo svojih petih otrok. Sredi gozda so obstali. Voznik in strežaj sta odšla na grič, da si ogledata okolico. Pri bolnem mladeniču sta pa pustila malo Marjetico. Ko sta se Novak in strežaj vrnila, Marjetice ni bilo. Izginila je. Bolnik je z znamenji dal razumeti, da je šla za očetom na grič.

Novak in strežaj sta zaman iskala otroka vsehrižem. Na pomoč sta poklicala tudi orožnike in gozdarje. Dva dni so iskali otroka. Šele v torek so gozdni delavci našli otrokovo truplo, ki je ležalo zvito v klobčič in čisto shujšano. Našli so otroka že na moravskih tleh, kakih 5 km od kraja, kjer je oče v soboto pustil voz in otroka. Zdravniki so ugotovili, da je deklica umrla zato, ker je zaradi lakote popolnoma obnemogla. Nesrečnega očeta sedaj preganja državno pravdnštvo, češ da ni pazil na otroka.



Čoln iz jekla. Pijonirji nemške armade so imeli vaje. Gradili so most. Pri tej priliki so prvič uporabili nove čolne iz jekla, ki se dajo zložiti.

Še ena o Kreugerju

Ko so kriminalni uradniki preiskovali Kreugerjevo stanovanje v Stockholmu, so naenkrat zaslišali, da je zazvonil telefon. Eden uradnikov je takoj skočil k telefonu, dvignil slušalo in spraševal, kdo kliče. Pa odgovora ni bilo. To se je večkrat zgodilo, dokler ni drugi uradnik našel, da je Kreugerjeva miza po skriti žici zvezana s telefonom. Prvi uradnik se je slučajno naslonil na skriti gumb v mizi in s tem sprožil telefonski zvonec. Tako so ugotovili, da je Kreuger lahko po telefonu klical samega sebe. Kakor sodijo, je Kreuger ta trik večkrat izvajal, posebno takrat, kadar je imel kake važne razgovore ali pogajanja. Če se pogajajoča stranka ni hotela udati njegovim predlogom, je skrivaj pritisnil na gumb, telefon je zazvonil in Kreuger je navidez začel govoriti z eno svojih podružnic v Ameriki, Nemčiji, na Francoskem ali na Angleškem. Ta dozdevni razgovor je bil navadno tak, da se stranka, ki je vse to poslušala, kmalu prepričala, da ne kaže drugega, kakor sprejeti Kreugerjeve pogoje.

Sola na sodišču

Pred angleškim sodiščem je moral pred kratkim 11-letni deček dokazovati sodnikom, da zna računati, pisati in brati, da s tem reši sodnijske kazni svojega lastnega očeta. Oče je bil namreč obtožen in poklican pred sodišče, češ da svojega sina ne pošilja v šolo. Oče pa se je opravičeval s tem, da svojega sina sam poučuje. Da se sodišče prepriča, ali je oče res svojega sina naučil brati, pisati in računati tako, kakor zahtevajo šolske postave, je hotelo samo izprašati fanta. Dali so mu težka vprašanja. Fant je težavno besedilo prebral brez napake. Pri pisanju je pokazal, da piše lepše in bolj pravilno, kakor vsak otrok njegove starosti, ki hodi v državno šolo. Nato so mu sodniki dali najtežje račune, ki jih je pa fantek rešil brez napake in s tem dokazal, da je v očetovi šoli več dobil, kakor bi bil dobil v državni šoli. Tega mnenja so bili tudi gospodje sodniki, ki so dečkovega očeta oprostili od vsake obtožbe.

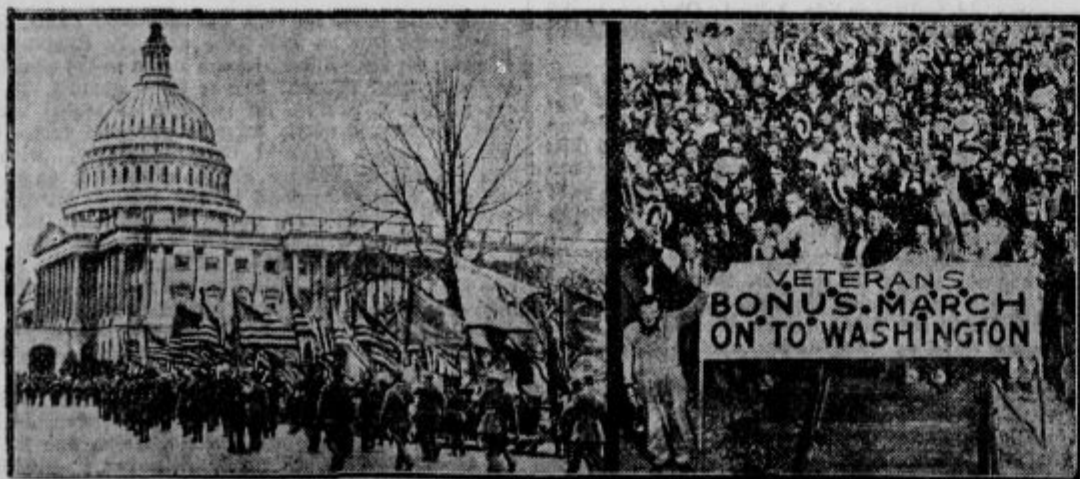
Gospod Gungež je prišel zvečer domov in našel stanovanje zaprto. Trkal je, pa se mu ni odprlo. Končno je moral skozi okno zlesti v sobo, kar se mu je le s težavo posrečilo. Ves besen je dirjal v jedilnico, da bi ženi bral levite, ker mu ne odpre. Na mizi je našel listič, na katerem mu je žena pisala sledeč: »Šla sem v kino, ključ od stanovanja pa dobiš pred vrati pod preprogo.«

4 ljudi požrli morskimi volkovi

Ob guinejski obali se je pred kratkim ponesrečil španski parnik »Teide«, ki se je na njem vozilo mnogo črnih domačinov. Ko se je parnik ponesrečil in nasedel na skalo, je med domačimi potniki nastal tak strah in taka panika, da so začeli nekateri od groze skakati v morje. V morju pa je mrgolelo morskih volkov. Z ladje so hitro vrgli v morje več rešilnih čolnov, da bi rešili od strahu polblazne zamorce. Pa je bilo brez uspeha. Predno so mogli rešilni čolni pomagati, so morskimi volkovi že popadli štiri zamorce in jih potegnili s seboj v globočino. Nesrečneži so obupno klicali na pomoč, ki pa je prišla prepozno.



Ta pa dobro jezdi! Častnik ameriške armade je pred kratkim napravil tole jezgarsko drznost: po skoraj navpičnem poboju je zajezdil konja v dolino ter srečno prišel na ravno. Za kaj takega je treba ne le biti dober jeczek, ampak je treba imeti tudi železne živce.



25.000 ameriških veteranov je že prišlo v Washington, da izsilijo od vlade izplačilo svojih rent. Na levi: Veterani korakajo mimo Kapitola v Washington. — Na desni: Na neki postaji blizu mesta St. Louis so veterani na odprti progi ustavili več vlakov in jih prisilili, da so jih brezplačno peljali v Washington.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din. Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za 3 cifre 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10.349.

Službe iščejo

Beseda samo 50 par

Gospodinja - kuharica
išče službo. Naslov se izve v podružnici »Slovenca« v Celju. (a)

Prodajalka

vešča srbohrvaščine in nekoliko nemščine, išče službo v trgovini. Gre tudi na sezono. Ponudbe pod »Pridna in poštna« št. 9079 na upravo »Slovenca«.

Službodobe

Beseda samo 50 par

Trgov. pomočnika
ali šoferja z 3 do 5 tisoč Din gotovine, sprejemem k avtomobilu. H. Tome — Strossmajerjeva 4/L. (b)

Sobarica

vešča vseh del in z znanjem francoščine išče mesto v letovišču. Marija Polše, Ježica pri Lj. (b)

Zastopnike

sprejema renomir. ustanova v vseh krajih. Ponudbe na podružnico »Slovenca« v Mariboru pod »Izrednost« št. 9123. (b)

Kuharica

perfektna v vseh hišnih delih, se išče za boljše privatno mesto. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9140. (b)

Vajenci

Beseda samo 50 par

Sprejme se
zdrava, močna kuhinjska učenka, poštenih staršev. Hotel »Mariborski dvor« — Tomo Majer. (v)

Prodamo

Beseda samo 50 par

Resljeva cesta 24.
Veletrovinna žita in moka.
lanene tropine
in druga krmila tudi na ceneje.
Veletrovinna žita in moka.
A. VOLK, LJUBLJANA
Resljeva cesta 24.

Seno

na rasti — Cesta v Mestni log — prodam. Poizve se: Ivan Škafar, zvečer od 6 dalje ali v nedeljo od 2 popoldne. Seno uporabno za govedo. (l)

Metliško vino

se toči po 8 Din čez ulico v gostilni Keršič, Siska. 1

Vinogradniki

Prvovrstne bakrene škroplilnice po 380 Din dobite pri Videmšek, Maribor, Koroševa 36. (l)

Izložbena stojala

za dve izložbi, kompletne, s šipami, po ugodni ceni naprodaj. Dopise pod »Stojala« na upravo »Slovenca«.

Mlinarji, pozor!

Prodajam mlinске črne kamne za flah mletev, za mletev ovsu in zmesi. — Tomšič Ivan, Kočevje 312, Dravska banovina. 1

Konfekcija — moda!

Naicenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14. Ljubljana. (l)

Novi obrtni zakon

se naroča pri Komanditni družbi M. Jankole — Selenburgova 6/IL (l)

Radioaparati

štiricevni, kompletni, radii odstopovanja zamenjam za fotokamero 6×9 ali 9×12 z boljšo optiko. Naslov v upravi »Slovenca« Maribor. (f)

Puhasto perje

čisto, čohano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg, čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštne povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perja.

Nogavice, rokavice

in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in najcenejše tvrdka Karl Prelog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg. (l)

Telefon št.

2951

Tvrška

IV. SCHUMI
Dolenjska cesta, nudi lepa, suha drva in prvovrsten premog.

Kupimo

Beseda samo 50 par

Fiziolove prekle
močne, kupim. Jarše 32, Sv. Križ pri Ljubljani. (k)

Vrednostne papirje

kupuje Komanditna družba M. Jankole, Selenburgova 6/IL (k)

Čebelni vosek

pristen in čist kupujemo po najvišji ceni v vsaki množini. — Golob & Ko., tovarna kemič. izdelkov, Vič pri Ljubljani. (k)

Bukova drva

in ogilje

kupuje stalno

Uran Franc

Ljubljana

Sv. Petra cesta 24.

Zasluzek

Beseda samo 50 par

Stavci

iz vseh obstoječih tiskarn dobe dober postranski zaslužek brez posebnega truda ali prekorednega dela. Naslov in mesto za posilje javiti na oglašni zavod »Publicitas« d. d., Zagreb, Ilica 9, pod »Nemudoma 1967«. (z)

Obrt

Beseda samo 50 par

Trajno kodranje!

Semo šest minut ostanete pod najnovejšim aparatom. Vročine ne čutite. Damski salon »Fancie, Ljubljana, Aleksandrova št. 4, v prehodu palače »Viktorija«. (l)

Vnajem

Beseda samo 50 par

Lokal

na Sv. Petra cesti, z dvema izložbama, oddam solidnemu interesentu. Ponudbe pod »Lokal avgust« št. 9039 na upravo »Slovenca«. (n)

Pekarija

v industrijskem kraju se odda s 1. julijem v najem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9146. (n)

Posestva

Beseda samo 50 par

Enonadstropna hiša
novo zgrajena, z lepim vrtom in dobro vpeljano trgovino z mešanim blagom — ugodno naprodaj. Plača se lahko s hranilno knjižico. Naslov v upravi »Slovenca« št. 8819. (p)

Več parcel

po ugodni ceni naprodaj. Poizve se pri Oražmu v Mostah pri Ljubljani. (p)

12 ha zemlje in gozda

v enem kompleksu prodam blizu Prijedora. — Vprašanja na Nikola Mitjatič, Prijedor. (p)

Vilo ali hišo

v Ljubljani ali okolici mesta kupim. Cena do Din 250.000. — Ponudbe pod »Sreča« na upravo »Slovenca«. (p)

Stanovanja

Beseda samo 50 par

IŠČEJO:

Stanovanje

dveh sob s popolno oskrbo pri privatniku iščejo tri gospe v letoviškem kraju Slovenije 500 do 600 m nad morjem z gozdnato okolico. Ponudbe z natančnimi pogoji na upravo »Slovenca« pod »Letovišče«. (c)

ODDAJO:

Stanovanje

soba, kuhinja, pritlikline, oddam z julijem. Naslov pod št. 9145. (c)

Sobo

s posebnim vhom, v centru, oddam takoj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9080. (s)

GREŠITE MNOGO

ako ne čitate redno

SLOVENCA

Stanovanje

2 sob in kuhinje, parket, vodovod, elektrika, vrt in druge pritlikline se odda s 1. julijem. Rožna dolina cesta VIII št. 27. (c)

Trisobno stanovanje

s kopalnico in vsemi pritliklinami oddam s 1. avgustom. Dunajska c. 99. e

Trisobno stanovanje

lepo, solčno, z balkonom, veliko teraso in pritliklinami, — se odda s 1. avgustom stranki z odraslimi otroci. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9097. (c)

Auto-motor

Beseda samo 50 par

»Renault« automobile

prvovrstne, osebne, tovarne, vse rezervne dele, dobro ohranjen Fiat 503, nudi najceneje Sikor, Cesta na Rožnik 19. (f)

Ford auto

odprt, prodaja za 3000 Din Florjančič, Nunska 3. (f)

AVTO ali

MOTOCIKL

rabljen, najboljši kupite ali prodaste potom avto-tervke O. ŽUZEK, Ljubljana, Tavčarjeva 11. (f)

Pohištvo

po solidnih cenah in v kvalitetni izvršitvi.

Simon Praprotnik

stavbno in pohištveno mizarstvo

Ljubljana, Jenkova ulica št. 7

Priporoča se tudi za stavbna dela, razne oprave itd. V zalogi hladilniki.

ZAHVALA

Ob težkem udarcu usode, ki nas je zadela z izgubo ljubljene soproga in očeta, gospoda

JAKOBA DERMOTA

industrijalca

se tem potom vsem, ki so nam stali ob težki uri ob strani in nas tolažili ter za poklonitev vencev in cvetja iskreno zahvalujemo. Posebno zahvalo izrekamo gospe dr. Strnadovi za ves njen trud v boleznih, č. duhovščini, Hranilnici in posojilnici, Sokolu, Bralnemu društvu, Gasilnemu društvu, Obrtni zadrugi, Sodrarski zadrugi za častno spremstvo, gg. pevcem za krasne žalostinke, g. županu K. Dolencu in g. J. Jaksetu za nagrobna govora in vsem, ki so pokojnika spremili na zadnji poti. Bog plačaj!

Železniki, dne 16. junija 1932.

ZALUJOČI OSTALI.

Prodaj

Sending motor, stabilen, za 5 HP. Ogleda se na graščini Smlednik. (f)

Tovorni auto

posebno pripraven za prevažanje gruča ali drv, se odda. Na ogled v Mariboru, Aleksandrova 51. f

Objave

Beseda samo 50 par

Obvestilo!

Lud. Strukelj, specialni atelje za splošno črko-slikarstvo, se je preselil s Celovške ceste 14 na Miklošičevo c. 16 ali Dalmatinovo ulico 10 — dvorišče (nasproti hotela Strukelj). (o)

Razno

Beseda samo 50 par

Razmnoževanja,

prepisovanja in druga pisarska dela prevzame The Rex Co., Gradisce št. 10, telefon 22-68. (r)

Inserirajte

V

»Slovenca«!

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
SOLSKJE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIZICE
RISALNE BLOKE
ITD.



NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE

PREJ

K. T. D.

V LJUBLJANI

KOPITARJEVA ULICA 6

IL NADSTROPJE

Prvovrsten strokovnjak

v lesni stroki, industriji in trgovini, sposoben za popolnoma samostojno vodstvo, z dokazili večletne prakse, se sprejme. Ponudbe pod značko »Strokovnjak« na upravo »Slovenca« v Mariboru.

Damske obleke

boljše svilene in lahke volnene od 180 Din naprej, iz umetne svile od 110 Din naprej, športne rips obleke od 120 Din naprej, domače periline od 60 Din naprej, športna krila od 45 Din naprej, športne bluze od 60 Din naprej, boljše poplin in krepdešin bluze od 110 Din naprej. Krasna izbira otroških obleke v ripsu in svili za dečke in deklice nudi F. I. GORIČAR, LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 29. Poseben oddelek za damsko konfekcijo.

FOTOAPARATE

svetovnih tvrdk Zeiss-Ikon, Rodenstock, Voigtlander, Welta, Certo itd ima vedno v zalogi

fotoodd. Jugoslovanske knjigarne
v Ljubljani Zabtevaite ceniki!



V globoki žalosti naznanjamo pretužno vest, da je naša dobra mama, stara mama in tašča, gospa

Jerica Ocvirk

vd. Feldin roj. Strgar

posestnica

dne 16. junija po kratki bolezni, previdena s tolažili svete vere mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto 18. junija ob 17 od kapucinske cerkve na okoliško pokopališče.

Celje, dne 16. junija 1932.

ZALUJOČI OSTALI.

Roland Dorgelès:

Leseni križi

61

Zaostal poveljnik je s sabljo v roki priganjal zadnje novinske skupine, ki so pred zapornim ognjem oklevali.

»Alo... žurite se, ven, ven!«

Culica mladih fantičkov je zlezla ven. Pred njimi se je razletel, kakor bi treščilo, šrapnel; rdeč curek, tleskajoč drobno... Razečfrano telo se je razpršilo čez okop. Iz dima so zajela glasovi.

»Naprej, zdaj ni več nevarnosti... Ven!«

Nov skupek je sifrotal čez peščene vreče, ki so polzele sem in tja, pa znova je buhnil vihar in zaoral v zemljo. Zgrnili so se nazaj...

Vedno znova so se zagrizeno pognali naprej, skupina za skupino, pol nezavestni, zmešani. Pa vsakokrat jih je ognjeni udar vrgel zopet nazaj, jih prevrnil v njihovo luknjo. Vsakokrat je pljusnil nadnje skupen strel.

»Ven, pri Bogu!«

Ubogi dečki so prišli samo še do predprsa, val se je prelomil, čez niso mogli več... Ne, niso si več upali...

Major se je pognal z enim skokom kvišku.

»Naprej, cunje!«

Majhen kadet jih je suval v hrbet in pri tem kričal nad njimi s svojim dekliskim glasom. Drgetajoč so se znašla sednjič darilna živinčeta na kritju; še enkrat jih je premagala smrtna groza, še enkrat

se je vzpelo v njih življenje v obupnem odporu.

»Tak torej!... Naprej!« je kričal dekliski glas. Stekli so skozi vrzel v žičnih ovirah, se razpršili v strelsko črto in udrtli naravnost v zid gostega dima... Bilo je končano, predrl so skozi zaporni ogenj...

Brez reda so tekli bataljoni čez ravan, in za prvo linijo je že nekdo vihtel zastavico: vas je bila osvojena.

* * *

Zrušeni zidovi, razklana pročelja, groblje strešne opeke in kamenja, strehe, ki jih je cele posnelo s hiš, podrtine, izpod njih štrleče noge... Cesto je bilo spoznati po par zvitih tračnicah, ki so molele tod in tam izpod razbitin. Tekali smo od razvaline do razvaline, se prihulili za ostanki zidov, streljali, ne da bi iskali cilja, in metali ročne granate in prazne kleti. Vse je kričalo...

Topovi niso več tako gremeli, toda iz kleti so po vasi brizgale strojnice. Vojaki so se sesedali v dve gube, kakor da bi jih bila teža glave potegnila na tla. Drugi so se zavrteli okrog svoje osi, padli s prekrizanimi rokami in skrčenimi nogami in obračali obraz proti nebu. Vse to smo videli le bežno: drli smo naprej.

Nekdo, ki je bil ves bel od sadre, je zakričal Gilbertu:

»Lambert je padel!«

Okrog nekega vodnjaka se je nekaj mož obdelavalo s puškinimi kopiti, s pestmi, z noži — mož proti možu v veliki bitki. Vieublé se je vrgel enemu izmed Nemcev med noge in ga z glavo prevrnil čez

vodnjakov rob; po zraku smo videli zleteti čepico, sivo čapko z rdečim trakom. Vse to se nam je zagreblo v dušo, točno, brutalno, ne da bi nas genilo: kriki umirajočih ljudi, treskanje izstrelkov, lajanje ročnih granat, tovariši, ki so padali. Ne da bi poznali smer, smo drveli drug za drugim in streljali brez cilja...

Par skrivavčkov se je sploščilo za nekim zidom: »Z nami, prasci!« jim je zagrmel Gilbert.

Nekaj Švabov je teklo z dvignjenimi rokami in brez orožja mimo nas proti našim linijam. Neki drug je sedel na kletnih stopnicah in si z umazanim robem brisal kri, ki mu je tekla s čela; z levo roko nas je pozdravljaj.

Vzlic neprestanemu treskanju smo slišali zateglo tuljenje težkih granat, ki so padale sredi v vas in dvigale goste oblake prahu in dima; z usločenimi hrbiti smo se vrgli ob zidove.

Prah in apno sta nas vse prekrila, tako da smo se komaj razločevali od razbitin. Tu ni bilo nič živega, nobena oblika ni ostala sebi podobna, še ruševine so bile zmrvljene; mesto razdejavanja in pogube, kjer se je vse mešalo med seboj: mrličji pod razvalinami, zdrobljeno kamenje, kosi obleke, ostanki pohištva, telecnjaki — vse to je bilo enakomerno zmleto, uničeno, in mrličji niso bili strašnejši od kamenja.

Vsi smo bili pregnani, dihali smo le še hlipaje, nehali smo teči. Cesta je sekala razvaline in nevidna strojnica je kakor sito gosto brizgala po njej kroglo, ki so nizko nad zemljo dvigale oblačke prahu. »Vsi v črevo!« je kričal neki narednik.

Mož brez vesti

Dne 15. t. m. se je pred dunajskimi sodniki začela razprava proti Silvestru Matuški, ki je povzročil celo vrsto atentatov na železnice v Avstriji, Nemčiji in na Ogrskem. Lansko leto po strašni katastrofi pri madžarski postaji Bia Torbagy, pri kateri je bilo 22 ljudi mrtvih, so začeli krčevito iskati zločinca, dokler ga ni prišla dunajska policija. Sedaj se pred dunajskim sodiščem Silvester Matuška zagovarja zaradi napadov na avstrijske železnice. Pri teh atentatih ni bilo človeških žrtev. Njegovi zločini so naslednji:

Njegovi zločini

1. Na novega leta dan 1. 1931 so na zahodni železnici avstrijskih državnih železnic pri postaji Oberndorf našli, da sta dva vjaka iz tračnice odvit. Ko bi bil vlak prizvoil mimo z navadno brzino, bi se bila zgodila huda nesreča. Na licu mesta so našli nekaj odtisov človeških stopinj, 3 m dolgo kovinasto palico in nekaj ključev za odvijanje vijakov. To je bila edina sled za neznanim zločincem, kateremu se pa namera ni posrečila, ker so njegov poskus odkrili poprej, predno je prišel vlak.

2. Prav na tistem mestu se je 30. januarja 1931 ponesrečil brz vlak, ki je ob 11 ponoči iz Dunaja odpeljal proti Pasavi. Stroj je skočil s tira in nekaj poštinih uslužbencev pri poštne vozu je bilo poškodovanih. Lokomotiva je skočila s tira zato, ker je bila čez tračnice položena druga železna tračnica in na spodnji tračnici trdno pritrjena. Po srečnem slučaju je lokomotiva brzovlaka skočila s tira, ne da bi se bila prebrnila in na 400 m so vlak ustavili. Ko bi bil s tira skočil ves vlak, bi bil zdržal 8 m globoko. Sedaj so našli za storilec več sledov. Javil se je tudi neki Dunajčan, ki je povedal, da ga je neznani mož najel, naj s svojim tovornim avtomobilom pelje železno travervo in dva težka zavojta proti postaji Neulengbach. Policija je kmalu dobila prodajalno, kjer je bila kupljena traverva in vijaki. Kmalu je imela policija natančen opis osebe skrivnostnega in zločinskega neznanca.

3. Dne 8. avgusta 1931 ob tričetrt na deset zvečer je skočil s tira brzovlak, ki vozi iz Basla skozi Frankfurt v Berlin. Nesreča se je zgodila med postajama Jüterborg in Zinna na osemnem ovinku. Vlak se je raztrgal. Lokomotiva s poštne vozom in enim osebnim vozom se je ustavila na 400 m. Devet voz, sedem osebnih, jedlini in voz za prtljago, pa je padlo 10 m globoko. Tudi tukaj je napadalec, kakor tudi v prejšnjih dveh slučajih, zelo pretkano izbral za svoj napad tak kraj, da je bila nesreča čim večja. Res je bilo 109 popotnikov ranjenih, hvala Bogu pa samo štirje bolj težko. To je bil zločin, položil na tir hudo razstreljivo in ga razstrelil v hipu, ko je prihajal vlak z električno napeljavo, ki je imel napeljavno v oddaljeno skrivališče, 177 m od proge. Vkljub vsemu prizadevanju policija ni mogla izslediti zločinca.

4. Dne 13. septembra 1931 pa je pretresla svet vest o veliki katastrofi na ogrski železnici pri postaji Bia Torbagy. Ob pol ponoči je po veliki eksploziji zgrmel z mostu blizu postaje 25 m globoko brzovlak, ki je vozil iz Budimpešte na Dunaj. Kakor v tretjem slučaju, tako je bilo tudi v tem, da je v zadnjem trenutku ob prihodu vlaka eksploziralo neko razstreljivo in razdrlo progo. To pot so bile žrtve ogromne. Bilo je 22 mrtvih in zelo veliko ranjenih.

Lov za zločincem

Kmalu so se začele širiti najbolj divje vesti o napadalecih. Eni so dolžili anarhiste, drugi komuniste. Vse je pričakovalo, da so ti atentati signal za svetovno revolucijo. Policije treh držav so preiskovale te atentate. Zaprli so mnogo ljudi, pa samo nedolžne. Napadalec ni bil ne anarhist, ne komunist, ne revolucionar, ne norec, ampak premožen in ugleden državljani. Zgodilo pa se je, da ga je policija dobila bolj po njegovi lastni zaslugi, kakor pa po svoji. Kmalu po katastrofi pri Bia Torbagy se je na policiji javil ugledni trgovec Silvester Matuška, češ, da je tudi on bil pri nesreči lahko ranjen. Pri tem je policiji zelo ginljivo opisoval, kaj je doživel in kako je ušel smrti. Bil je res na kraju nesreče, pa ne v vlaku. Med tem, ko je na kraju nesreče umiralo 22 njegovih žrtev in je 100 ranjencev krvavelo iz težkih ran, ki jih je povzročil on, je Silvester Matuška, ugledni trgovec, hodil med razvalinami vlaka, čisto lahko opraskan, in tožil, da je izgubil kovčeg in denarnico. Tako je policija prvič postala pozorna na tega moža, ki ga je 7. oktobra prvič zaslišala kot obdolženca.

Pokvarjenec in špekulant

Matuška je bil rojen 1. 1892 v Jugoslaviji, pa se je kmalu izselil na Ogrsko, postal pred vojsko nadporočnik pri honvedskem polku, po vojski pa je bil učitelj, trgovec, posestnik, hišni posestnik, veletrgovec s čebulo, posredovalec z zemljišči, lastnik kamnolomov itd. Živel je dvojno življenje. Na zunanji je bil častivreden meščan, ki je živel v srečnem zakonu ter mnogo potoval po svetu. Na tihem pa je bil moralna propalica, ki se je po beznicah bratil s ničvrednimi ženskami, ne da bi kdo slutil, da je ta mož čez dan ugleden in spoštovani

trgovec gospod Matuška. Zdravniki pravijo, da je fantazist in sadist. Je zelo samozavesten. Fantazija mu je pokvarjena po kriminalnih in detektivskih čitvilih. To vse ga je privedlo na to pot, da danes stoji pred sodniki kot mož brez vesti. Vsako umiljenje in sočutje do soljudi mu je tuje. Sam pravi takole:

»Jaz, Silvester Matuška sem si vse te atentate sam izmislil in sam storil. Jaz sam. Hotelo se mi je povzročiti grozo in strah smrti in bolečine. Hotel sem svetu dokazati, kako strašne so železniške katastrofe.«

Zakaj pa to? Nemški patentni urad sporoča, da se Matuška že več let trudi pridobiti evropske železniške družbe za to, da bi kupile patent njegove iznajdbe, kako preprečiti železniške nesreče! Ali je Matuška res samo za to povzročil vse te smrti in nesreče, da bi železniškim družbam prodal svoj patent? Na to vprašanje bi mogel odgovoriti le sam Matuška.



Sin švedskega prestolonaslednika se ženi. Princ Gustav Adolf se je 16. junija poročil z nemško princezino Sibilo Sachsen-Koburg-Gotha, ki je stara 24 let.

Kaj človek misli, ko pada v globino

Pravzaprav je tako vprašanje odveč, ker tisti, ki pade 10, 20, 30 m globoko, navadno ne more nikdar več odgovoriti na katerokoli vprašanje. Zgodilo pa se je te dni v Londonu, da je s streha 80 čevljev globoko padel zidar Friderik Calvert. Padel je naravnost s strehe na tla, kjer pa je v istem času ležal velik kup mivke, kar je padec omililo in je mož obležal k sreči le z zlomljeno nogo. Njegovi delavski tovariši so bil prepričani, da je mož mrtev. Mož pa ni bil mrtev, pač pa se mu je pripetilo, da je takoj po nesreči stal pri njem londonski časnikar in ga pobaral o vtisih in mislih, ki jih je imel, ko je letel po zraku 80 čevljev globoko. Mož je takole odgovoril:

»Vedno sem slišal, da človeku tik pred smrtjo v bliskoviti naglici šine pred oči vse njegovo dosedanje življenje. To se meni pač ni primerilo. Pač pa je čudno, kaj vse sem premišljeval v tem kratkem času, ko sem padel s strehe in predno sem padel na tla. Prva moja misel je bila: »Friderik, zdaj pa je konec s teboj.« Potem je prišla misel na mojo staro mater, ki živi od mojega služka. Kaj bo reva počela brez mene? Končno me je začelo skrbeti, kako bo, ko bom padel na zemljo — kaj bom čutil in ali bom takoj mrtev. Zelo pa sem bil presenečen, ko se ni nič zgodilo — padel sem, začutil čez nekaj trenutkov hudo bolečino v desnem členku in ležal in živel dalje. Imel sem vsekakor veliko srečo.«



Letalec, ki ga iščejo. Nemški letalec Hans Bertram (na desni) je s svojim monterjem Klausmanom (na levi) ter s pilotom Schongerjem odletel v svojem letalu proti Avstraliji. Na otoku Timor severozahodno od Avstralije je zadnjikrat počival. Tu je ostal zadaj tudi pilot Schonger. Bertram in Klausman pa sta 17. maja odletela sama. Od tedaj dalje ju pogrešajo. Sedaj poročajo iz Avstralije, da so južno od mesta Wyndham našli Bertramovo letalo. O obeh letalcih pa pri letalu ni bilo sledu. Najnovejša poročila naznanjajo, da so v samotnih krajih precej daleč od letala sedaj našli tudi Bertramov robec in še nekaj drugih stvari, tako da je sedaj mogoče iskanje. Avstralska vlada je v ta kraj poslala posebno letalo, ki naj preišče vse te samotne pokrajine in najde pogrešana letala.



Sprava med Kitajci in Japonci v Sanghaju. Japonski poveljnik v Sanghaju, ki se s svojimi četami na povelje japonske vlade umika iz Sanghaja, se poslavlja od kitajskega mestnega župana, s katerim si prisrčno stiskata roki. Kako dolgo utegne ta prisrčnost še trajati?

Lakota umorila triletno deklico

Zadnjo soboto je peljal voznik Pavel Novak iz Škale na Slovaškem ob moravski meji v gozd bolnega mladeniča, ki ni mogel niti govoriti niti se premikati. Z njim je šel tudi bolnikov strežaj. V gozdu naj bi se bolnik naučil svežega zraka. Novak pa je vzel s seboj tudi svojo 3-letno hčerko Marjetico, najmlajšo svojih petih otrok. Sredi gozda so obstali. Voznik in strežaj sta odšla na grič, da si ogledata okolico. Pri bolnem mladeniču sta pa pustila malo Marjetico. Ko sta se Novak in strežaj vrnila, Marjetice ni bilo, izginila je. Bolnik je z znanenji dal razumeti, da je šla za očetom na grič.

Novak in strežaj sta zaman iskala otroka vsekrižem. Na pomoč sta poklicala tudi orožnike in gozdarje. Dva dni so iskali otroka. Šele v torek so gozdni delavci našli otrokovo truplo, ki je ležalo zvito v klobčič in čisto shušano. Našli so otroka že na moravskih tleh, kakih 5 km od kraja, kjer je oče v soboto pustil voz in otroka. Zdravniki so ugotovili, da je deklica umrla zato, ker je zaradi lakote popolnoma obnemogla. Nesrečnega očeta sedaj preganja državno pravdnštvo, češ da ni pazil na otroka.



Celn iz jekla. Pionirji nemške armade so imeli vaje. Gradili so most. Pri tej priliki so prvič uporabili nove čolne iz jekla, ki se dajo zložiti.

Še ena o Kreugerju

Ko so kriminalni uradniki preiskovali Kreugerjevo stanovanje v Stockholmu, so naenkrat zaslišali, da je zazvonil telefon. Eden uradnikov je takoj skočil k telefonu, dvignil slušalo in spraševal, kdo klič. Pa odgovora ni bilo. To se je večkrat zgodilo, dokler ni drugi uradnik našel, da je Kreugerjeva miza po skriti žici zvezana s telefonom. Prvi uradnik se je slučajno naslonil na skriti gumb v mizi in s tem sprožil telefonski zvonec. Tako so ugotovili, da je Kreuger lahko po telefonu klical samega sebe. Kakor sodijo, je Kreuger ta trik večkrat izvajal, posebno takrat, kadar je imel kake važne razgovore ali pogajanja. Če se pogajajoča stranka ni hotela udati njegovim predlogom, je skrivaj pritisnil na gumb, telefon je zazvonil in Kreuger je navidez začel govoriti z eno svojih podružnic v Ameriki, Nemčiji, na Francoskem ali na Angleškem. Ta dozdevni razgovor je bil navadno tak, da se je stranka, ki je vse to poslušala, kmalu prepričala, da ne kaže drugega, kakor sprejeti Kreugerjeve pogoje.

Sola na sodišču

Pred angleškim sodiščem je moral pred kratkim 11-letni deček dokazovati sodnikom, da zna računati, pisati in brati, da s tem reši sodniške kazni svojega lastnega očeta. Oče je bil namreč obtožen in poklican pred sodišče, češ da svojega sina ne pošilja v šolo. Oče pa se je opravičeval s tem, da svojega sina sam podučuje. Da se sodišče prepriča, ali je oče res svojega sina naučil brati, pisati in računati tako, kakor zahtevajo šolske postave, je hotelo samo izprašati fanta. Dali so mu težka vprašanja. Fant je težavno besedilo prebral brez napake. Pri pisanju je pokazal, da piše lepše in bolj pravilno, kakor vsak otrok njegove starosti, ki hodi v državno šolo. Nato so mu sodniki dali najtežje račune, ki jih je pa fantek rešil brez napake in s tem dokazal, da je v očetovi šoli več dobil, kakor bi bil dobil v državni šoli. Tega mnenja so bili tudi gospodje sodniki, ki so dečkovega očeta oprostili od vsake obtožbe.

Gospod Gungež je prišel zvečer domov in našel stanovanje zaprto. Trkal je, pa se mu ni odprlo. Končno je moral skozi okno zlesti v sobo, kar se mu je le s težavo posrečilo. Ves besen je dirjal v jedilnico, da bi ženi bral levite, ker mu ne odpre. Na mizi je našel listič, na katerem mu je žena pisala sledeč: »Šla sem v kino, ključ od stanovanja pa dobiš pred vrati pod preprogo.«

4 ljudi požrli morski volkovi

Ob guinejski obali se je pred kratkim ponesrečil španski parnik »Teide«, ki se je na njem vozilo mnogo črnih domačinov. Ko se je parnik ponesrečil in nasel na skalo, je med domačimi potniki nastal tak strah in taka panika, da so začeli nekateri od groze skakati v morje. V morju pa je mrgolelo morskih volkov. Z ladje so hitro vrgli v morje več rešilnih čolnov, da bi rešili od strahu polblazne zamorce. Pa je bilo brez uspeha. Predno so mogli rešilni čolni pomagati, so morski volkovi že popadli štiri zamorce in jih potegnili s seboj v globočino. Nesrečnejši so obupno klicali na pomoč, ki pa je prišla prepozno.



Ta pa dobro jezdil! Častnik ameriške armade je pred kratkim napravil tole jezdarsko drznost: po skoraj navpičnem pobočju je zajezdil konja v dolino ter srečno prišel na ravno. Za kaj takega je treba ne le biti dober jezdec, ampak je treba imeti tudi železno živca.



25.000 ameriških veteranov je že prišlo v Washington, da izsilijo od vlade izplačilo svojih rent. Na levi: Veterani korakajo mimo Kapitola v Washington. — Na desni: Na neki postaji blizu mesta St. Louis so veterani na odprti progi ustavili več vlakov in jih prisilili, da so jih brezplačno peljali v Washington.